

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Jókai-utca 8. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltnék.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénzek s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések Karai Sándor tanárhoz (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

Egyházkerületi értekezletünk Máramaros-szigeten.

A Máramarosszigetre összehívott egyházkerületi értekezlet ünnepélyes napjától, augusztus 27-dikétől, már nem sok idő választ el bennünket. S minél közelebb jutunk a határidőhöz, annál inkább úgy érzem magamat, mint az a váltóadós, a ki még ma nem tudja, hogy a váltólejárat napjára lesz-e annyi pénze együtt, hogy ne csak a kamatokat fizesse, de a tőkéből is derekasan törlesszen? Nem arra gondolok, mintha a program elégé gazdag, sőt sokat ígérő ne volna. Hiszen az oly fényes, tartalmas, hogy annál fényesebbet, tartalmasabbat kívánni sem lehet, s ez végtére is mondhatnám inkább csak a külsőségre, a külalakra tartozik. Nem erre, hanem valami egészen másra gondoltam én itt; nevezetesen arra a nagy feladatra, melynek megvalósítása céljából tulajdonképpen az egyházkerületi értekezlet tetőt öltött.

Azok, kik az értekezlet alakuló gyűlésén részt vettek, emlékezni fognak ezekre a feladatokra. Adósság az rajtunk, melyet ideje volna már törleszteni is, ha csak részletenként is. Az értekezleti közgyűlés a maga céljait az évenként egymással való találkozás, érintkezés útján tervezte elérhetőnek. A célok közé tartoztak: a fenforgó egyházi közéleti kérdések megbeszélése, lelkihaszon merítése az érintkezésből, erőmerítés a lankadatlan munkálkodásra, a küzdésre, s ha meg kell lenni, akár a harcra . . . Hivatása az értekezleti vándorgyűlésnek, hogy hazánk különböző vidékein való megjelenés útján a távollevőket egymással megismertesse, őket egymáshoz közelebb hozza; egybefüző szálakat szőjön a szétszórva lakó tagok között, s a szellemi érdeket, közösséget ne csak fölkeltsse, de ébren is tartsa.

Hivatása, hogy tömeges megjelenésével, ün-

nepélyes felvonulásával kifelé is emelje, erősítse tekintélyünket egyfelől, de másfelől erejének tudatára ébressze a kicsinyhitűeket, s imponáló méltóságával újjászülje a csüggedezőket.

E sok irányú feladatból — sajnos — még felette keveset végezhattünk a legújabb időkig. Sőt úgy látom, hogy a legelső debreceni értekezleti gyűlés óta a reánk váró feladatok megoldása tekintetében a dekadencia lejtőjén indulunk meg. És ennek legfőbb, s majdnem egyetlen oka az, hogy az egyházkerületileg egyetemesnek remélt vándorgyűlések a párciális jelleggel kezdik hova-tovább nagyobb mértékben felöltöni. Még Debrecenben elégé képviselve volt az egész egyházkerület valamennyi tájéka, egyházmegyéje. De már a szatmári értekezleten alig jelentek meg mások, mint a vidék *lelkészei*, hangsúlyozni kívánom, hogy lelkészei, és világiak csak nagyon kevesen; az alföldiek pedig feltűnően távol maradtak . . . A hódmezővásárhelyi és nagyváradi értekezleteken éppen így történt, azzal a változattal, hogy ide meg a felföldiek nem jöttek el, innen Szatmár, Szabolcs, Bereg, Ugocsa, Máramaros nagyon hiányzottak. Pedig a megjelenhetés minden feltételei hihetetlenül megvoltak könnyítve. Az utazás ma felette olcsó, az elszállásolás, ellátás terhét pedig a vidéki vendégszeretet hordozta mindenütt készséges örömmel vállain. Mi tart hát mégis távol bennünket a találkozástól, mely egyetlen alkalom arra, hogy hivatalos, administracionális szolgálat terhe, gondja nélkül, barátságosan szoríthatjuk meg egymás jobbát, hol nem áll szemben párt a párttal, érdek az érdekekkel?

Most itt az alkalom, hogy helyrehozzuk a mulasztást, s fordítsunk egyet az ernyedésnek indult állapotot. Az idén az évi gyűlés, az év kellemes szakában, egyházkerületünk területének legkieesebb vidékén, a vendégszerető Máramarossziget városában lesz. Még emlékezhettünk reá,

hogy csak néhány évtizeddel ezelőtt is valamennyire elszigetelve állott tőlünk református magyarságunk e végvára, vagy talán állottunk mi ö tőle . . . Ma már megváltoztak a régi dolgok : ma egyházkerületünk édes anyai kebelén (nem csupán a hivatalost értem) együtt dobog a református hívek szive Máramarosszigettől Temesvárig. E két távoli pontot összekötő hosszú vonal mentéről, annak jobb és bal szárnyáról ne maradjon egy tájék, egy nevesebb gyülekezet se képviselés nélkül ; sőt siessen oda a legigénytelenebb egyházból is minden lelkész, hozzon magával társakat, kik, ha erős hitűek, hozzanak magokkal lelkesedést a többiek felgyújtására, s ha csüggedezők, gyuladjanak lángra e találkozáson a közlekedés szent tűzénél. Föl, atyámfiai, férfiak és nők, kik lakoztok a mi tisziántuli egyházkerületünkben ! jöjjetek, siessetek a bennünket szívesen hívó, váró testvérekhez, jöjjetek, siessetek, és segítetek letörleszteni az előző évek hátraléktartozásait !

Mutassuk meg tekintélyes megjelenésünkkel ottan lakó magyar hittestvéreinknek, hogy nem hagytuk el őket, hogy velők együtt érezzünk, munkálkodunk, küzdünk, s jelentsük ki, hogy ha valamiben erősebbeknek találtatnánk, készek vagyunk az ő támogatásukra sietni. Ismerjük meg egymást, mondjuk el bajainkat, szenvedéseinket, keressük a módokat anyaszentegyházunk boldogításának előmozdítására, fogjunk minél többen baráti és testvéri kezet augusztus

27-én, a máramarosszigeti egyházkerületi értekezleten !

Alföldi.

A törvénytervezet adóreformja.

I.

A törvénytervezet adóreformjával szemben a dunamelléki ev. ref. egyházkerület kivételével a többi kerületek állást foglaltak, részben elfogadva azt, részben elvetve, vagy módosítva. Ugy a hogy a szövegben áll, változatlanul csak a tisziántuli egyházkerület fogadta el ; mint a hogy gyökere ennek a reformnak tényleg a mi kerületünkben van. Az aktát lezártak nemcsak annál fogva nem tekinthetjük, hogy az egyetemes egyház alkotó elemei nem jutottak egy értelmű megállapodásra ; hanem azért sem, mert hiszen törvénytervezetről lévén szó, a kerületek csak mint véleményező szervek jöhetnek tekintetbe ; az érdemben döntő a zsinat fog lenni : addig tehát és ott a határozat kimondásáig a kapacitációs eszmecsere, érvek és ellenérvek felvonultása előtt nyitva a sorompó.

Egyházunk egyik legfontosabb életkérdéséről van szó : a küzdő porondjáról hosszabb pihenőre nem tanácsos visszavonulni ; a haladó idő s a találékony emberi ész újabb és újabb érveket és ellenérveket hoz felszínre, a mikkel

TÁRCA.

Varga Sándor egyházmegyei világi tanácsbíró beszéde 1903. júl. 12-én a dédai egyháznak gombfeltetele ünnepélyén.

Tisztelt ünneplő közönség ! Soha se teljesíttem szívesebben kötelességet, mint e mai napon, a midőn a dédai ref. egyház kitüntető meghívása folytán megjelentem itt, hogy tanu legyek azon ünnepségnél, mely a buzgó hívek aldozatkészsége folytán a hitfelekezet régi templomát új díszben a vallás és a megtisztult erkölcsi élet örök erejének megfelelő új ábrázolásban mutatja be.

Készakarva használtam a kötelesség kifejezést, mert jóllehet szívem érzései nagy örömmel vonzottak e helyre, hol rokonaim, barátaim és jó ösmerőseim nyílt arcára és vendégszerető fogadtatására jogosan számíthattam, mégis azt hiszem, hogy nem csalódom, ha őszintén és minden hátsó gondolat nélkül hirdetem, miszerint az ilyen ünnepségeknél jelen lenni s a magyar vallás állam- és nemzetfentartó erejének igazságairól vallomást tenni a protestáns világi férfiaknak első és legszentebb kötelessége.

A megromlott erkölcsök ebben a hanyatló korszakában, a midőn a vallásosság és a hitbuzgóság

számkivetetten bolyong s a kalmár világ vásári zajában vész el a templomok és az orgonák éneke : ebben a kétszínű világban, hol a cifra köntös sem képes fedezni és eltakarni a szívek sivárságát, az elmék számító hajlamait : példát kell mutatni arra nézve, hogy az életnek üdvösségét és a lelkiösmeretnek f-séges és kiegészítő nyugalomát nem a földi javakban való dobzódás és az élet örömeinek céltalan és idegölő kihasználása, hanem az evangéliumi hit igazságainak követése, a mi Mesterünk : a Jézus Krisztus által megtisztított erkölcsi rend tételeinek befogadása adja meg.

Ha ez a lelki nyugalom és a felettünk őrt álló isteni gondviselésben vetett vallásos meggyőződés állandó lakást ver a mi lelkünkben, akkor mi dacolni fogunk a poklok kapuival is és hitünk erős fegyverével fogjuk visszaverni a fekete sereget, a midőn hódító körutjára megindul s megakar fosztani bennünket azon drága kincsektől, a melyek a mi Urunktól : a Jézus Krisztustól valók s a gályarabok halálos verejtékével s hitvalló őseink vére hullásán szereztek meg.

A vallásos hit és meggyőződés ilyen erőteljes manifesztálásának napjainkban kétszeres létjogosultsága van.

Nehéz és vészterhes felhők ülnek egyházunk égboltozatán ; hajánk, a mely a gondolat és a lelkiösmereti szabadság drága kincseivel van meg rakva, irtóztató akadályok között evez a társadalom tengerén ; utjában minduntalan megtámadják és megállítani ipar-

még idején számolni esetleg leszámolni közérdekű dolog.

A tiszántuli egyházkerület tavaszi közgyűléséről, melyen a törvénytervezet feletti vita dominált, elég részletes referáda jutott a nagy közönség elé; de természetszerűleg egy referáda keretébe inkább csak az általános kép illesztetik be; az egyes kérdések kimerítő részletei tul esnek ezen a kereten. Tagadhatatlan, hogy a törvénytervezet tárgyai közül az adóreformot honorálta legnagyobb vitával s bírálattal a kerületi gyűlés. A zöld asztal körül lefolyó harcot úgy az egész egyházi sajtóban, mint különösen ennek a lapnak a hasábjain meglehetősen intensív előcsatározás vezette be; csak természetes tehát, ha a kerületi közgyűlés a tárgy kiváló fontosságánál fogva is kevés híján egy egész délelőttöt szentelt az adóvitának.

Az eredményt ismeri a nagy közönség; a depressív fokozatban kulmináló bizottsági javaslat ment keresztül; hogy milyen számszerű többséggel, azt pontosan megállapítani nem lehet; mert ellenpróba nem volt. Ha az ülve maradtakat a bizottsági javaslat ellenzőiként tekintjük, akkor 10—15 szó többséget állapíthatunk meg. Kicsinyesség sőt rágalmazás lenne feltételezni a gyűlés tagjairól, hogy az érvek objectív súlyán kívül más subjectív indokok befolyásolták volna az állásfoglalást; egyet azonban meg kell jegyeznünk t. i. azt, hogy a bizottsági megállapodást a bizottság egyes ellenző tagjai a plenum előtt

is kötelezőnek tartják magokra nézve; holott ez még akkor sem állana, ha ez a bizottság a kerület által hivatalosan összeállított szerv volna; pedig annyira nem az, hogy az elnökség saját bölcs belátása szerint állapítja meg a szempontot, mely az egyesek behívásánál vagy be nem hívásánál irányadó. Hogy a szempont a bizottság mostani összeállításánál mi volt, nem tudjuk, nem is kutatjuk;* annyit azonban közvetlen hallomásból konstatálhatunk, hogy ha a bizottságban a tervezet elleni érvek azon tömege, mely magán a gyűlésen különböző oldalakról felvetett, bele lett volna vive a vitába, könnyen megtörténhetik, hogy a kérdés eldőlt más sorsot nyer a plenum előtt. De történet legyen bármiként, a tény az, hogy a bizottság által

* Lapunk álláspontja az egyházi adózás kérdésében ismeretes. Felelős szerkesztőnk eleitől fogva ellenezte a gr. Tisza-téle javaslatot. Ellene szavazott annak a bizottságban is, a kerületi közgyűlésen is. Tudjuk, hogy meggyőződése e tekintetben ma sem változott. De az igazság érdekében éppen az ő előadása után ki kell jelentenünk, hogy azt az értekezletet (mert tulajdonképpen nem is bizottság volt az), mely a törvényjavaslatot a közgyűlést megelőzőleg tárgyalás alá vette, az egyházkerületi elnökség a legjobb akaratból s csak azért hívta egybe, hogy a különben is egy teljes hétre nyúlt közgyűlés munkáját megkönnyítse. Erre az értekezletre pedig mindazok az egyesek meghívtak, a kik a kerületi közgyűlésnek vagy helyben lakó tagjai, vagy vidékiek ugyan, de akkor Debrecenben tartózkodtak. A mi azon az értekezleten történt, az teljességgel nem akart praeveniálni a közgyűlés szabad elhatározási jogának. A minthogy nem is praeveniált. Ott a többség döntött. S ha volt valaki, a kinek határozott állásfoglalás áért keserűségeket kellett kiállania, az éppen e lapok felelős szerkesztője volt. De hát ha a többség úgy akarta: az ellenbajos vaiamit tenni. Az elnökséget kétségkívül a jó akarat és a helyzet kényszerűsége vezette az értekezlet egybehívásában s e tekintetben vád távolról sem illetheti.

H. szerk.

kodnak azok a kalózkodók, a kik az emberiséget a középkor sötét ösvényeire szeretnék visszavezetni.

Irigyelik vallásunk tisztaságát, önállóságunkat és önkormányzati szabadságunkat s azt szeretnék, hogy térjen vissza a régi rend, a midőn az inkvizíció borzalmas eszközeivel kinozták azokat a kik a gondolat-szabadság hajnalpirjába betekintve, a régítől eltérő vallásos hitet és meggyőződést merészelték nyilvánítani.

És ez az irtó hadjárat különösen nekünk szól, mert a mi vallásunk és egyházi szervezetünk abban a máglyatűzben született meg és azokban a kínzásokban és gyötrődésekben szerezte meg az örökéletre való polgár jogot, a mely nekünk az idők végéig tartó dicsőségünk s vallásunk szabad gyakorlatának mindenkori biztosítéka leend.

Tehát ha volt valamikor szükség a hitfelekezeti összetartásra, most kétszeres szükség van arra, mert mi az összetartozandóság érzetének gyakorlati kifejtésével nemcsak vallásunk szabadságát őrizzük meg, hanem megvédjük hazánk függetlenségének és fentmaradásának alkotmányos biztosítékait is.

Az eszméknek, a gondolatoknak ilyen raja tódul most emlékezetem elé, a midőn a Rákócziak, Boesckay és Bethlen által vivott csaták folytán isteni és természeti jogaiba visszahelyezett hitfelekezetem egyik derék gyülekezetének lélekemelő ünnepélyén részt veszek.

Ha hitfelekezetem és hazám boldog lenne s az

állami és egyházi rend ezen legfelsőbb fokozatában nem kellene félnem a természeti emberi és szerzett jogok elkobzásától, akkor nyugodtan és minden ijedelem nélkül várnam és fogadnam a támadást, hanem amikor azt látom, hogy a hitfelekezetek Istentől eredt és a Jézus Krisztusban megtisztult jogai is veszélyeztetve vannak, akkor én a menydörgés eget-földet reszketető hangjával szeretném kiáltani önök felé: Testvérek! Legyetek résen, mert egyházunk épsége veszélyben forog s gyáva nép az, mely a veszély láttára megfutamodik, s prédára engedi egyházi életének legföltettebb kincseit.

Föl tehát a vitorlakkal! a hajó készen áll. Vezessük halált megvető bátorsággal és buzgósággal ama révpart, ama boldog kikötő felé, ahol vallásunk örök dicsőségének lobogóját vígan lengeti a honi szellő.

Legyen ez a megújított templom a hitbuzgóság és honszerem bevehetetlen vára, melynek falai között a szent zsolozsmák szárnyain szabadon és szent ihlettel repüljön a lélek a magasba, az Isten trónusához.

Legyen ennek a hitközségnek minden egyes tagja boldog és megelégedett; szántóföldein az arany kalászkok, hegyeiben a szőlőfürtök dusan teremjenek; szabad hazában legyenek ők is szabadok és erősek, hogy bátran szembeszállhassanak az ölalkodó ellenség fegyvereivel, s megvédelmezhessek a tenger véráran szerzett és fentartott hitet és hazát az idők végéig. Úgy legyen!

magáévá tett törvénytervezeti szakaszt változatlanul fogadta el a gyűlés többsége.

Az egyházközségeket törvényesen megillető budget jog védelme volt az egyik ellenérv, a mi az ellen az általánosítani és egységesíteni akaró határozati javaslat (alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye) ellen felhozott, hogy az egyházi adó kivetésének alapja minden egyházközségre nézve kötelezően az állami egyenes adók összege, kulcsa ezeknek az adóknak bizonyos és pedig magasság tekintetében az illető egyházak autonomiájának fennhagyott százaléka degressio és progressio nélkül; fizetésének eszköze pedig a készpénz legyen; kivétel a százalék magasságánál csak azokra az egyházközségekre nézve tétessék, melyek az egytetemes adózási alap segélyét akarják igénybe venni; mert itt az adóerő, a teherviselési képesség normalis igénybe vételét fix százalékkal kell megállapítani természetesen. Azon már túl vagyunk, hogy a budget jog sértetlensége felett elvi szempontból vitatkozzunk; ezt a sértetlenséget megdöntötte már maga a törvény s biztosítékait még lanyhábbá teszi a tervezet. Ennek a szentségnek a nevében nem érvelhet az ellenkező álláspont ellen az a javaslat, mely maga is a budgetjog megszorításának az alapján áll. Hogyan is áll az egyes egyházközségek költségvetési joga tételes egyházjogunk és a törvénytervezet alapján?

Egyházi törvényünk 252. §-a így szól: „A 243. §. rendelkezése szerint kellő időben elkészítvén a presbyterium a jövő évre úgy a *rendes*, mint esetleg a 244. §. értelmében a rendkívüli költségeloirányzatot, *felterjeszti azt* az esperesi hivatalhoz. Azon gyűlekezethez, melynek presbyteriuma ebbeli köteletségének eleget tenni vonakodnék, vagy az esperes megsürgetése után is késlekednék, az esperes küldöttséget nevez ki, mely az egyház eloirányzatát a presbyterium költségére *elkészíti*. A netalán előforduló ellenszegülés esetére, az ily egyház felett megfelelő közege útján az egyházmegyei és felfolyamodás esetén véglegesen az egyházkerületi bíróság határoz.” A 253. §. szerint: „Ha a presbyterium . . . új adózási rendszert behozni és az eddiginél nagyobb adót kivetni tartja szükségesnek, idevonatkozó határozatát indokolt jelentése mellett helyi egyházközsége elé terjeszti és az esetben, ha azt az egyházközség elfogadta, az egyházmegyei közgyűlés *döntő ítélete alá* bocsátja, a melynek határozata, ha ellene senki sem felel, végérvényes: felelkezés esetén végérvényesen az egyházkerületi közgyűlés *dönt*.” A 254. §. ismétli „a felsőbb hatóságilag *helyben hagyott* egyházi adót.”

A törvénytervezet a felsőbb hatósági budget-controllt még határozottabban juttatja kifejezésre, mikor a 291. §-ban már kimondja, hogy a költségvetés az esperesi hivatalhoz „*megerősítés*“ végett terjesztendő fel, továbbá a 297. §-ban, a hol már a positiv beavatkozás teljes me-revségében nyilvánul: „A mennyiben az egyházmegyei közgyűlés arról győződnek meg, hogy valamely egyház bevételei annak rendes szükségletét nem fedezik, azt az érvényben álló *adókulcs megfélelő módosítására utasíthatja*. A mennyiben az egyházközség e felhívásnak egy év leforgása alatt nem tenne eleget, az egyházmegyei közgyűlés egy egyházi és egy világi tanácsbirót küld ki, a kik a helyszínen megjelenve . . . *elkészítik* a módosított adókulcsjavaslatot s azt az *egyházmegyei közgyűlés elé terjesztik*, melynek az ezen tárgyban hozott *határozata* az egyházkerületi közgyűléshez felelbezhető.”

Ime formában, lényegben a budgetjog korlátozása úgy a törvény, mint még inkább a törvénytervezet alapján. A törvény 244. §-a a budgetjog formás követelményeivel, a többi idézett §§-on pedig lényegbe vágó intézkedésekkel érintik az autonomikus költségvetési jogot. Ugy a törvény, mint a tervezet szerint még a rendes (normal) költségeloirányzat is felterjesztendő az egyházmegyére; a törvény ugyan nem mondja határozottan ki, hogy miért? de e felől kétség sem forog fenn, hogy az pusztán udvariassági tény, formai bemutatkozás volna: hanem igenis módnyújtás a lényegbe való beavatkozásra; mint a hogy a gyakorlat a törvény rendelkezését úgy is fogta fel s a törvénytervezet ennek megfelelőleg precíz meghatározást csinál. Különben a 252. §. második bekezdése már minden kétséget kizár, a mikor a költségvetés felsőbbhatósági positiv elkészítését iktatja törvénybe.

A budgetjog leglényegesebb része, hogy úgy mondjuk essentiája az adóteher nagyságának meghatározása és az a rendszer, a mely ennek a tehernek egyénekenkénti felosztását szabályozza. Ez a leglényegesebb rész, ez az essentia sincsen meghagyva az autonomia szabadon rendelkező kezei között, mert hiszen a 253. §. az e tárgyak feletti alsó foku rendelkezést az egyházmegyei, felsőbb fokban az egyházkerületi közgyűlés döntő ítélete alá rendeli bocsátani. Mint látjuk a törvény megmarad azon az állásponton, hogy csak az adó nagyságának és rendszerének az egyházközség által kezdeményezett megváltoztatása esetén lépteti fel a felsőbb hatóság döntőitéletét, a törvénytervezet 297. §-a ezt az álláspontot elhagyja s az által, hogy az adókulcs módosítása iránti

iniciatívát az egyházmegyei közgyűlés jogkörébe is beosztja, a budgetjog korlátlanágának illuzióját teljessé teszi.

Azoknak álláspontja tehát, a kik a törvény és törvénytervezet alapján állva az autonomia, respective a budgetjog elvi arzenáljából szerzik be az érvelés fegyvereit: a következtetlenség ingoványára elkalandozik s hogy ne mondjam az elvi komolyságnak, meglehetősen híjával vagyon; s legkevésbé sem jogosultak arra, hogy az autonomia és budgetjog sérthetlenségének kathedrájáról erkölcsi predikációt tartsanak azoknak, a kik nem az adóteher magasságánál, hanem az adóalapjánál, a kulcsminőségénél és a fizetés eszközénél akarják megkötni, a már úgy is megkötöttkezet. Ezt a megkötést pedig nagy érdekek kívánják. Az adóerő kifejezésére jelenleg alkalmazhatóbb az állami egyenes adónál, a teher elosztásra igazságosabbat a százalékolásnál, a fizetés eszközére nézve természetesebbet a készpénznél nem tudunk; ezt sürgetjük elvi és gyakorlati indokok hatása alatt; az egyház jól felfogott érdekében.

Hajduszoboszló.

Dr. Baltasar Desső,
ref. lelkész.

Lelkészársaimnak.

A makói ref. paplakba öten állottunk meg 1883-ban egymás mellett. Elöl Révész püspök, 67. mondá. Utánna Szöllösi lelkész, 37. mondá. Ezután Szabó esperes . . . 47. mondá. Mellette Széll Ákos . . . 37. mondá s én végül s mondám 27. Ilyen sorrendben következtek éveink egymásután.

A kik előtttem voltak immár mind elköltöztek, rajtam a sor. Gondoltam, megírom azért az én végrendeletemet az én lelkészársaimnak.

Egész életemben úgy éreztem, úgy láttam, hogy nincs nagyobb szeretet annál, mint a milyennel szereti a *református lelkész az egyházát.*

Valóban csodálatos általános megható szeretet ez. Legyen a lelkész jó fizetéses egyházban vagy rossz fizetésesben. Usszék kényelemben — minő nem igen sok van — vagy nyomorogjon szegénységben, (ez annál több) de mindegyik lelkében ott ragyog mint állandó érzelem az egyház iránti szeretet. Ez a szeretet mint a Mózes csipkebokra folyton ég és soha meg nem emésztődik. Jobban mondva folyton emésztődik, de soha el nem ég, el nem fogy, sőt csodálatos: az évekkel inkább erősbbödik, sokasodik.

Ebbe a szeretetbe azonban manapság, illetve a mióta én érzem, bizonyos meláncholia, bizonyos lehangoltság vegyül. Ugy tetszik nekem, mintha minden lelkészársam érzése ezt a refraint verné vissza: „nem boldog az egyház.” S ez a refrain igaz is. Fájdalom hogy igaz. Bent viszály, künt ellenség dul. Igen, ez tényleges leírása a mi helyzetünknek. Tagadják bár némelyek, de én látom, hogy a mi egyházunkban bent nincs meg az a szeretet, mely szeretetnek

meg kellene lenni, hogy mint sok tagokból álló test, mindegyik kedveskednék az ő felebarátjának annak előmenetelére, épülésére. De e helyett van széthuzás, egymásra irigykedés, féltékenység, izgátság, huzavona, panasz. Különösen panasz van nagyon sok.

Egyik öreg püspökünk panaszolja a másiknak — mit panaszol sok lelkészársunk is, hogy rogyásig kell dolgozni s nincs a ki könyörülne rajtuk öreg napjaikban és segítségükre lenne azzal, hogy a sok éven át hiven folytatott munka terhe aól öreg napjaikra felmentsék őket.

Dunántul Antal püspök panaszolja, hogy a református nép nem szaporodik, de bizonyos bűn következtében csökken.

Erdélyben Bodor esperes panaszodik, hogy az egyháztagokban nincs elég érdeklődés az egyházi munkát illetőleg.

Panaszkodnak a conventre, hogy az csak toldoz-foldoz, az állam előtt hajlong, de igaz ujtó munkái nem végez s a magyar ref. egyházat valóban nem képviseli.

A *conventen* panaszkodnak a lelkészségre, hogy nem érdeklődik az egyházi törvénytervezet iránt s nem nyilatkozik.*

Tiszántul Gulyás lelkész panaszodik, hogy a lelkészek tudományal, irodalommal nem foglalkoznak.

A tudományal, irodalommal foglalkozó lelkészek meg panaszkodnak, hogy az egyháztagok, lelkészek részéről nincs pártolás.

Panaszkodnak iskoláinkra, hogy azok magoló intézetek, de értelemfejlesztésre s vallásos jellemek kiképzésére ott nem sokat tesznek.

Tanítóink meg panaszkodnak az egyházakra, hogy lakásaik nem miveltek emberekhez valók s jövedelmök csekély.

Panaszkodnak a lelkészek ellen az egyháztagok sok helyt azért, hogy nem elég buzgók az Úr dolgaiban s táplálékot, lelki táplálékot nem képesek nekik adni. Az írásoknak kitekerik a nyakát s nem egy helyt nem élnek szigorú erkölcsös életet. A socialisták meg gyűléseiken panaszolják, hogy a lelkészség nem gondol a köznép bajával. Lelkészek, egyházak, tanítók panaszkodnak egyházi hatóságainkra, püspökeinkre, hogy keves segélyt eszközölnek ki számokra az államtól.**

A *kormány meg*, jelesül a közoktatásügyi miniszterium közgei panaszolkoznak, hogy a mi egyházi hatóságaink, püspökeink nem tudnak egyebet csak segélyt kérni.

Panaszkodnak a lelkészek a hivekre, hogy a táplálékot, a lelkitáplálékot nem igen akarják bevenni.

A *kritika* panaszodik írónkra hogy keveset írnak, s a mit megírnak, az sem mindig hitébresztő, hit-erősítő.

Külföldi hittestvéreink is panaszkodnak reánk, hogy bennünk nincs elég élet hitelevenség. „Mondatol élni — mondják — holott halottak vagyunk.”

Mi meg panaszkodunk külföldi hittestvéreinkre hogy ők nem érdeklődnek eléggé s nem tesznek eleget a mi halottainkból való feltámadásunkra, (Ismeretlen panasz. Szerk.)

Aztán panaszkodunk egymásra és lelkészek lelkészekre, tanítók tanítókra. *Egy szóval ismétlem: teli*

* De már e miatt nem lehet panasz, aminthogy magunk se tudunk semmit ilyenemű panaszokásról. Szerk.

** Ezt nem lehet általánosságban állítani. Az utóbbiról pedig szó se lehet. Szerk.

van a szánk panasszal. S az a panasz mutatja, hogy nem jól vagyunk.

Ha a magyar ember panaszkodik, akkor ott már baj van. A magyar ember természeténél fogva rátartó, bajait némán tűrő és csak végső esetben megy azzal a piacra. De a mikor oda megy: akkor már igazán baj van. A mi egyházunkban is baj van belülről is, kívülről is. *Belső bajaink*: a hitetlenség, közönyösség, szeretetlenség, buzgalomhiány, áldozatkészség megszűnése, belső embereknek nem kellő megbecsülése, az emberi rossz indulatok elhatalmasodása. Külső bajaink, hogy mindenki ránk támad, mindenki szaggat, tép. A katolikus papság tép a reversálisokkal, nazarénusok, metodisták, baptisták, szombatosok, unitáriusok híveink elszedegetésével.

Zsugorodunk, zsugorodunk, egyetlenegy pont a nagy földtekén, hol a református egyház zsugorodik. A legközelebbi 10 év alatt is a megszámlálás adatai szerint leestünk 14.6%-ról, 14.4%-ra, míg a katolikus egyház emelkedett 47.8%-ról 48.7%-ra az összes lakossághoz viszonyítva.

Az egész világon hódít, terjed s nyomul diadalmasan előre a református vallás, illetve a protestantizmus. Diadalommal való előnyomulását mutatja az, hogy a múlt században megháromszorozta magát a protestantizmus, míg a katolikusság csak megkétszerezte.

Itt a baj hát nem a mi vallásunkban, a protestantizmusban van, hanem másutt. *Hol a baj forrása?*

A baj forrása ott, hogy mi evangéliomi kereszténységet nem tanítunk már nagyon régen, sem az iskoláinkban, sem a templomainkban.

Az a protestantizmus, mit a külföldi protestantizmus tanít, más protestantizmus, mint a mit mi tanítunk s az a munka mit a külföldi protestáns lelkész, tanító és egyháztagok végeznek, az más mint a mit mi itt végezzük. Ott az evangéliom valóság, itt csak szó. Ott a vallás embert átformáló, átalakító erő, itt csak beszéd. Ott mélyre vetik a hálót felfogásban, magyarzatban, itt a felületen uszik felfogás, magyarázás. Ott az istenes élet beesben van, itt ha nem is megvetésben, de elismerésben nem részesül. Kemény szavakat, vádakat mondtam, be kell bizonyítanom.

Más ott a protestantizmus, és más nálunk. A protestantizmus alapja ott ma is a biblia, a teljes biblia s annak az igazságait, teljes igazságait szivatják fel iskolákban, templomokban értelemmel.

A protestantizmus ott először is a lelkiismeretet világosítja, finomítja, teszi érzékennyé, hogy világosan tudjon az a lelkiismeret különbséget tenni jó és rossz között erény és bűn között. E célból leereszkedik olyan le amilyen le csak lehet iskolában, templomban, hogy világosítsa a fejet is de különösen a lelkiismeretet. Nevén nevezi a bűnt. Összeköttetésbe tartja a vallást az étellel. Iskoláiban nem száraz bibliatörténeteket magoltat értelem s tanúságvonás nélkül mint mi, hanem életet, lelki életet mutat be s a gyermek lelkét mindig oda állítja a bemutatott élet mellé. Erkölcsileg emelni, jellemmé, református keresztyén jellemmé fejleszteni ott a gyermekeket, ez a cél, ez a törekvés. Az egyházi tanítások is, nem úgy vannak ott tartva, hogy az ember ne értse s benne gondolatot ne ébresszen, hanem hogy értse.

A keresztyén nagy igazságokat ott nem illantották el iskoláktól, iskolaszékekről, hanem ott tanítják azokat.

A három nagy keresztyéni igazság ott minden iskolai és szószéki tanításban helyet foglal.

Tanítják ott azt, hogy az ember, gyermek bűnös.

Tanítják, hogy a bűntől egyedül az Ur Jézus válthat meg. Szabadíthat meg. Tanítják, hogy az Ur Jézus megváltottainak szent életet kell élni.*

Ez a három keresztyéni főigazság végighuzódik ott minden iskolai leckén, minden katedrai tanításon. Ut mutatásul nekem is ezt adta *Wingate Vilmos* volt magyar misszionárius Londonban létem alkalmával, de ezt adják minden lelkészi pályán sikerrel működni akaró egyének, hogy *3 R* legyen mindig a predikációjukban: *Ruin, Redemption, Renuation* azaz *romlás, váltság, megújulás*. S ott tényleg, de mindenütt is az egész világ protestánsai között tényleg a romlott bűnös emberből, a váltság által megújult embert csinálnak. Ott a tanító az iskolában, lelkész — a szószéken igazán szobrászmunkát végez. Alaktalan kődarabból, romlott emberi masszából, idomos alakot, jó emberi masszát állít elő, és munkáját addig befejezettnek nem tartja, míg elő nem áll az ember, a gyermek, Isten képére és hasonlatosságára ujja teremtve. Ott ez a szó, hogy ujjászületés, megtérés valóság, ott a lelkiélet folyamán — felébredés, bűnértés, bűntudat, bűnbeismerés, üdvkeresés, Megváltó megtalálása, vele való összeköttetés, hit által újélet, szentélet, Istenországát terjesztő élet, stb. átviszik a gyereket, átvi zik az embert, ott van tapasztalati protestáns vallás, ott mondhatja az ember, hogy ilyen voltam egykor én is, de az Isten könyörült rajtam. Ott a tékozló fiu példáját úgy mutatják be, mint a mely minden ember lelkiéletét kell hogy példázza. Két ut van, az egyik, az első: *Istentől el*, melynek következménye pusztulás, romlás. S ez mindenki sorsa kivétel nélkül. Következőleg mindenkinek szüksége van ujjászületésre, megtérésre, mi a tékozló fiunál az, mikor ő tényleg felkelt s elindult uj uton az Atya felé. Az egész emberiséget ott két részre osztják: hívő és hitetlen. El az Atyától, vissza az Atyához. Széles, keskeny. S ott a cél mindenkit átvinni a széles utról a keskeny utra. El az Atyától való utról vissza az Atyához való utra, őszinte igaz bűnbánat, bűnvallás és hit által, a Jézus Krisztusban vetett élő hit által. Ott az egyházak számolják a megtért, ujjászületett lelkeket. Ebben az egyházban megtért ennyi, ebben az esperességben, kerületben ennyi — jelentik — egy év alatt. „Tiszta céllal, kinyílt szemmel megy valamire az ember” mondja Arany. Ott a cél világos: az ember megtérite, ujjászületése, más emberré léte. Ott a szem nyílt. Tudják tanítók, lelkészek, hogy ezen célt csak úgy érhetik el, ha a bibliai igazságokat hirdetik, és pedig nemcsak szóval, de étellel, cselekedettel is. „Prédikálja az evangéliomi igazságokat és saját lelke lelke tapasztalatait” mondá nekem Londonban *Wingate Vilmos*. Én megfogadtam e szót, követem. A jó Isten meg is áldotta az én működésem s én láthattam s láthatok körülöttem sok munkásságom által megtért, ujjászületett lelkeket. De én nem is prédikálok mást, mint a teljes bibliai igazságokat** és saját lelkem tapasztalatait. És ezeknek volt is, s meg is van nagy ható ereje. Most vasárnap is hosszan prédikáltam. Legalább a kántor azt mondá, hogy hosszan, de egy megyei t. b. főjegyző azt mondá: „nekem nem volt hosszú.” Ezt csak azért említem, mert hiszem azt hogy a köznép nagyon szívesen, lehet mondani epedve, vágyva vágyja a bibliai igazságokat, a jézusi üdvigazságokat. Ezt, kik evangéliomi igazságokat prédikálnak, tapasztalásból tudjuk, csak abban kételkedtek némelyek, hogy a műveltebb

* No bizonyára nálunk is tanítják.

Szerk.

** Ezzel jó magunk is így teszünk mindnyájan.

Szerk.

rész mit mond arra, ha mi is elhagyjuk a régi szónokias irányt és tudományos assay szerinti irányt s követjük Pált, a ki nem végeztet egyebet tudni csak Jézust és mi is inkább akarunk öt szót szólni értelemmel, hogy másokat is tanítsunk, mint öt ezeret értelem nélkül, hogy csak ki legyen töltve a félórai templomi idő.

Gyógyulás tehát van és lesz, ha mi is követjük a külföldi protestáns testvéreinket s hirdetünk mi is megterést, újjászületést, új életet szóval és tettel.

Legeslegelsőben azért a bibliai igazságokat kell megtanulni minden tanítónak és lelkésznek, úgy a mint azokat a helvét hitvallás és heidelbergi káté mint gerincet élénk is adja. Ezeknek az igazságoknak hogy eleve elrendelés, elhívás, megigazítás, fiuvá fogadás, megszentelés stb. stb. igaz értelmüket és jelentésüket kell tudnunk és egyszerű szóval az emberek elé kell állítanunk.

De ezen igazságokat az emberek elé kell állítanunk különösen életünkben. Nekünk tanítóknak és lelkésznek egy valóságos élő keresztyéneknek kell lennünk Pál apostol sokszor elmondja az ő megterése történetét. Nekünk is kell megterésünk történetének lenni s azt igaz lélekkel el kell tudni beszélni. Pál apostol sokszor elmondja az ő hite örömét. Nekünk is ki kell tártani, hogy mily örömmel jutalmazza Isten a mi hitünket. Pál apostol megingatlan bizonyossággal beszél az ő üdve bizonyosságáról. Nekünk is így kell, s nem kell nyugodnunk, míg hiteinket a bizonyossági állapotba át nem visszük, s míg el nem mondhatják ők: „bizonyos vagyok benne, hogy az ő nála letett kincsemet megtarthatja ama napra.“

Ha nekünk üdvbizonyossági állapotba átment hiteink lesznek sokan, akkor a mi tiszteletünk, becsületünk nagyobb lesz és akkor egyházunk élő fájáról nem lehet a mi hiteinket oly könnyen leszakítani mint most, sőt ezek a bizonyossági állapotba átment hitek segítő társaink lesznek nekünk Isten országa építési nagy munkánkban.

Lehet-e erre kilátás, van-e kilátás, hogy tanítóink, lelkészeink elfogadják az evangéliomot gondolatban, tudatban, életben.

Van-e, lesz-e? Nem merem hinni, s ha hinném is, nem merem mondani, hogy nincs. Mert ez egyenlő lenne a mi halálos ítéletünk aláírásával, ez egyenlő lenne a mi tétlenségbe való kivánczolásunkkal. És ez nem is lenne bibliai igazság.

Bibliai igazság az, hogy evangéliomi igazságok befogadására minden nép, minden nemzet képes. Bibliai igazság az, hogy az Isten lelkét nem lehet megszorítani. Az isteni lélek pedig nekünk is, a mi lelkészeinknek és tanítóinknak is ígértetett. Csak nem kell megkeményíteni a szívet, s nem kell mondani, kicsoda az Úr hogy engedjek neki? Nem kell magunkat tökéleteseknek tartani. El kell ösmernünk romlásunk alapját, hibánkat, hogy eddig se szóval se élettel nem hirdettük az evangéliomot úgy a mint kellett volna, s akkor van gyógyulás, van jobbra fordulás szeretett egyházunk részére.

E lelkésznek járó lapban hoztam nyilvánosságra e gondolataimat, erős meggyőződésemet. Az Úrnak lelke 20 éve indít, hogy mondjam én meg ezeket. De én csak halasztgattam, csak halasztgattam, keserű lapdacot nem szívesen nyel le az ember. Keserű igazságokat nem szívesen mond meg az ember. Pedig ez igazság, a mint most a Szeberényi által szerkesztett evangélikus lap is mondja, hogy: „a mi theologiai intéze-

teinken minket nem nevelnek lelkészekké.“ A keresztyén tapasztalat iskolájának még küszöbéhez sem vezettek el. Ezért van az, hogy egy kis zavaros lelki tapasztalat kezdetén álló nazarénus, baptista, methodista, szombatos mester vagy paraszt ember elhódítja tőlünk hiteinket. Ezért van az, hogy mi nem vagyunk képesek elég erővel oda fűzni hiteinket az Úr Jézus Krisztushoz és az egyházhoz. Ezért van az, hogy míg az egész világon diadallal hordozza zászlóját a protestantizmus, addig a mi kezünkben levőt vereségről vereség éri.

Ismétlem, itt nem használ más, mint a vallási megújulás. De ezen vallási megújulásnak a lelkészeketől tanítóktól kell kiindulni, jobban mondva azokon kell elkezdeni.

A magyar protestáns lelkészségnek, tanítósnak, kezébe kell venni a Bibliát s azt naponta imádkozással olvasgatni. S aztán be kell ösmerni hibáit, gyarlóságait, vétkeit. Az Úr Jézusban kell hinni élően és szent életet kell élni. S aztán munkálni egész lélekkel, hogy másokban, hiteinkben is ily nemes és szent elhatározások keljenek. Hogy így keljen fel egy nagy sereg, egy nagy szám, a mely ezt mondja: „Én az Uré vagyok.“

Én imádkozom, hogy ez meglegyen, és kérem azon theologiai tanár, lelkész és tanító társaimat, kik gondolataimban velem osztoznak, kik lelki életet élnek, kiknek tapasztalati keresztyénségük van, s kik belátják, hogy „in hoc signo vinces“ imádkozzanak velem együtt, hogy ez meglegyen minél előbb, meglegyen Krisztus Urunk dicsőítésére s al alunk, mindnyájunk által, végtelenül szeretett s jobb sorsra érdemes egyházunk javára.

Nagybecskerek, 1903. jul. hó.

Szalay József.

IRODALOM.

„Juhász Sándor. *Protestáns asszonyok*. Kner Izidor nyomdájából. Gyomán.“ Ára?

Mindig meleg elismeréssel adózom azoknak a derék református lelkészeknek, akik szerény falusi paróchiájokban, mindennapi nehéz megélhetési viszonyok dacára sem vették el ideális lelkesedésüket, hanem valóságos előszeretettel forgatják a tollat és egész buzgó odaadással áldoznak az irodalom oltarán is.

Juhász Sándor az ilyen tiszteletreméltó lelkészek táborába sorakozik.

Aradmegyének egyik kicsiny községében Szentleányfalván munkálkodik az Úrnak szőljében, küzdve nemcsak egyháza előhaladásáért, hanem teljes lelkesedéssel munkálkodik a magyar protestáns irodalom mezején is.

Az ő jóhangzásu neve nem ismeretlen már előttünk. Egyes beszélyei — szétszórta — jelentek már meg eddig is a napilapok tárcarovatában, melyek tárgyukat leginkább a falusi református paróchiák egyszerű, csendes és tiszta levegőjéből merítették. Valami kedves, közvetlen hang szól felénk e beszélyekből is; és édes melegség ömlik el szívről, midőn e beszélyeket olvassuk.

Ilyen erkölcsi siker előzvének meg a jelzett művet, nem csoda, ha élénk érdeklődéssel vártuk és szívesen fogadtuk annak megjelenését. És e várakozásunkban nem is csalódtunk meg. Olyan zsánerü elbeszélések

vannak itt közölve, a melyek nemesak kellemesen szó-
rakoztató olvasmányok, hanem egyuttal vallásosan építő
tartalmuak is. Ilyen művekre pedig mindenkor égető
szükségünk van! Magyar református leányaink kezébe
ilyen irányu és tartalmu könyveket kell adnunk; nem
pedig erkölcsrontó férc regényeket.

Juhász Sándor jelzett műve a következő prot.
asszonyok életrajzát vázolja.

1. Lutheré. 2. Lorántffy Zsuzsánna. 3. Kálvinné.
4. Bethlen Kata. 5. Melanctonné. 6. Cserey Ilona. 7.
Zvingliné. 8. Baresay Agnes.

Nyolc nagyaszonny életörténete van itt hűen le-
festve. Mind csodálatraméltó, nemes alakok, akik pro-
testáns egyházunk iránt szívökben érzett meleg szere-
tetöket *tettel* bizonyították be; s a kik közül néme-
lyek, p. o. szegény Cserey Ilona is, a szenvedések ne-
hez, kínos keresztjét olyan vértanui önfeláldozással
hordozta el, amely nemesak részvétre indít, de ámulatba
ejt ma is minket. Jutott e szenvedésekből elég jólelkű
Bethlen Katának és Baresay Agnesnek is. Az a csoda,
hogy e gyöngé női lelkek össze nem roskadtak a je-
zsoviták kínzó üldözése alatt. Mert ezek voltak azok a
kegyetlen hóhérok, akik, református hitökhöz való me-
leg ragaszkodásukért, lépten-nyomon üldözték őket, s
ravasz fondorlataikkal a pokol minden szenvedéseit rá-
zuditották e nemesen érző női, anyai lelkekre

Csakis az ilyen nagyszívű prot. nők lehetnek azok,
akik a Krisztusi terhes keresztet viselése alatt össze
nem roskadtak, de folyton emelve a lelkinagyság ter-
hét, szeretett egyházuk hitelveihez *mindhalálig* hűek
maradtak.

Nem tartozhatik e rövid ismertetés keretébe bő-
vebben jellemezni prot. egyházunk régibb multjának e
nagy, e dicső alakjait. Utalom az olvasót ez érdekes
mű beszerzése és elolvasására.

Juhász Sándor műve forrástanulmányok nyomán
készült; de ez nem csökkenti ennek értékét legkevésbé
sem. Különbben is szerző olyan tiszta és nemes forrá-
sokból merített, melyek művének csakis előnyére vál-
tak. Mindenesetre hálásan fogadjuk Juhásznak ama
nemes törekvését, hogy különben is szegényes magyar
prot. irodalmunkat ez értékes művel gazdagította.

A külföldi prot. irodalom, főként az angoloké,
gazdag az efféle biográfiai munkákban. Meg is van ott
ennek a maga áldásos gyümölcse. Az ilyen munkákból
meríti ott az ifjuság az egyház iránti határtalan buz-
góságot és meleg ragaszkodást. Miért ne lehetne az
ilyen irányu műveket nálunk is minél nagyobb szám-
ban megírni? Nekünk is voltak és vannak számos
nagyszívű, vallásos lelkületű asszonyaink. Elismerésre-
méltó munkát követne p. o. el az a protestáns író, aki
egy *Hegyi Mihályné* életrajzát *mielőbb* megörökítené.
A halás elismerésen kívül, a mivel e derek nőnek mind-
nyájan tartozunk, be sokan merithetnének az ő élet-
rajzából egyházunk igazai iránt is melegebb érdeklő-
dést és buzgóbb odaadást.

Ismertetésem befejezéseül jelzem azt, hogy Juhász
művét magyar ref. egyházunk oszlopmembere *Báró*
Bánffy Dezsőnek ajánlotta és hogy ez értékes mű
Kner Izidor jónevű nyomdász csinos és izléses ki-
adásában jelent meg.

dr. Márk Ferencs.

A mi hitünk és prédikálásunk. *Protestáns*
egyházi szónoklatok. Irta *Vásárhelyi Zsigmond,*
ujbanovcei ev. ref. lelkipásztor. Ára 4 korona.
Zombor, 1902. A szerző tulajdona; 8° XVII. 173 l.

A kezünk alatti munka kiadását a szerző még *Uj-*
Banovcén kezdette meg, a hol, mint missziói lelkész
több éven át működött. Időközben azonban a *szamos-*
ujlaki-k választották meg lelkipásztorukká. Ma tehát
ott hirdeti az evangéliomot, s ez a könyv is ott ren-
delhető meg nála. (Szatmár m. u. p. Cégénydányád.)

Jónak láttam ezt előre bocsátani. A szerző sze-
mélyét 10 év óta ismeri már a magyar prot. egyház-
szónoklati irodalom. 1892-ben adta ugyanis ki *Bibliai*
képek címen első egyházzónoklati termékeit, melye-
ket a szakkritika általános dicsérettel fogadott, ugyany-
nyira, hogy a szerző egyszerre első hitszónokaink közé
emelkedett. Ilyen ember további munkálkodása elé min-
dig a legnagyobb örömmel és várakozással tekintünk,
de viszont a legnagyobb mérték alá is állítjuk őt.

Vásárhelyi Zsigmond újabb kötetével is meg-
mutatja, hogy az átlagon felülemelkedő, tartalmas,
mélyen járó, s tudományosan képzett theologus, a ki
nem azért ír, hogy éppen csak írjon, hanem mert van-
nak termékenyítő gondolatai és eszméi. Azok közé tar-
tozik, a kikiről a közmondás azt mondja, hogy jó pap
kezdi s holtig tanul, mégpedig nemcsak az életből, ha-
nem a könyvekből is. Autodidaxisának művében egy
előszó gyanánt közölt rhetorikai részlettel külön is fé-
nyes tanujelét adja, s ezzel is kitünteti, hogy nem jár
közönséges csapáson, valaminthogy beszédeit sem öt-
letszerűleg, hanem egy olyan öntudatos művész mód-
jára készíti, a ki ismeri történeti alapon az egyházi
szónoklat minden csinját-binját. A rhetorikai tanulmá-
nyaiból előszóként közölt fejezet a „*dispositio őselmé-*
lete, a régibb és újabb ellenáramlatok“ címmel a
tárgy beható ismeretével s egy igazi tudós készülsé-
gével 17 lapon szól a szónoki mű elrendezése feletti
különböző nézetekről. E mutatoul közölt részlet után
a legteljesebb reménységgel lehetünk eltelve a szerző
rhetorikai tanulmányai iránt, melyek annak idején,
ha megjelennek, kiválóan gazdagítani fogják irodalmun-
kat. A tudós szerzőt örömmel buzdítjuk és kérjük a
könyv kiadására.

Most nézzük a beszédeket! Jelzem, hogy csak
nagy vonásokban mutatom be azokat. Pedig megérdem-
lik a bővebb tanulmányt is, a mit talán ir is róluk
valaki, a kinek az ilyenekhez alkalma, ideje és te-
hetsége van.

Huszonöt közönséges, ünnepi és évszaki beszéd
van vegyesen a kötetben. Ebből 3 fordítás, illetve át-
dolgozás Ziethe berlini lelkésztől; 2 pedig vázlat. Egy
sem felszínen járó, könnyű, pilanatnyi impressió ered-
ménye, ellenkezőleg mindenikben mély felfogással és
súlyos gondolatokkal találkozunk. Azt lehet mondani,
hogy egy képzett philosoph-theologus fejében s egy tu-
dós elme kohójában egész a finom distinctiókig kidol-
gozott beszédek ezek. De innen van hibájuk is: a ma-
gasba járás, a tulságos elvontság, pusztán az ész foruma
előtt való szónoklás. A szerző szinte mellőzni látszik a
szívet s ezzel együtt a szónoki megindítás eszközét.
Hogy frázisokkal dolgozónak s hatásvadászonak ne tűn-
jék fel az ellenkező szélsőségbe megy. Tudjuk,
hogy ez a nagyon tartalmas, észszel és tudománynyal
erősen felvértezett embereknek a szokása. *Vásárhelyit*
a saját ereje viszi kísértetbe és ejti hibába.

Egy kissé bővebben tekintetem meg beszédeinek
a dispositióját, melyről az előszóban olyan ékes nyel-
ven ír. Gyakorlatilag is hódol annak, a mit elméletileg
vall, hogy t. i. a beszédnek csak két tagja van, u. m.
propositio és bizonyítás. Partitioja és tárgyalása való-
ban a felállított főtétel bebizonyítása kíván lenni. Az is

egyik elve, hogy a propositio, mint igazság, csakis positiv sententiaként állítható a hallgatóság elé. Elitélendő tehát, mikor a szónok a propositióban egy kérdést tesz fel, melyre aztán a tárgyalásban iparkodik feleletet adni. Ezen elveivel s ezeknek gyakorlati alkalmazásával a szerző kétségkívül helyes uton jár.

Azonban én propositioinak *szövegszerűségét* nem látom. Nem mondom mindenütt, de sok helyen. A textus olykor csak éppen üres mottó melylyel a főtétel nincsen belső összeköttetésben. Különösen látszik ez az ünnepi beszédeknél.

I. *beszéd.* Textus I. Móz. 33. 10. „A te orcádat nemkülönbén látom, mintha az Isten orcáját látnám, mivelhogy kegyelmesen fogadtál engemet.“ Az ebből kivont propositio ez: „emberi létünk világító napja az istenképe, a melyre teremtettünk.“ Nekem úgy tetszik, hogy a szövegben az Isten képe az irgalomhoz, kegyelemhez van kötve, tehát csak az azt gyakorló emberre van szorítva.

XII. *beszéd.* Textus. Máté VIII. 34. „És ime mind az egész város kiméne Jézus eleibe és mikor látták volna őtet, kérék, hogy az ő határokból kimenne.“ A propositiója ez: „Hogyan és miért nem foglalta el Jézus a maga helyét e földön?“ Ez először kérdés, a mi ellen a szerző küzd. Másodszor a szöveggel nincs belső összefüggésben, mert ott arról van szó, hogy az emberek nem akarják befogadni Jézust. A szerző itt egy kis transitussal segít magán s így folytatja: „való, hogy nem foglalta el és pedig azért nem, mert I. a bethlehemi gyermek Isten fia lón II. a föld gyermekei pedig föld fia maradtak.“

Hozhatnék még fel több példát is. (L. a VII, XXIII. stb. beszédeket is.) Nekünk reformátusoknak a szabad textusválasztás jogánál fogva főleg abban van előnyünk a perikopa-rendszer hívei fölött, hogy nekünk a bibliából felvett szöveg valóban alapige, melyen egész beszédünk nyugszik. Ha nem így van, mi haszna szabadságunknak? Hogy Vásárhelyi is a legszebben tudja, ha akarja, a szövegből a helyes főtételt kivonni, azt bizonyítja pl. az V-ik, egy szép oxymoronos tételű beszéde, valamint a XVIII-ik hatásos pünkössti szónoklata.

Nem helyeslem továbbá, hogy egyes beszédeinek két helyről is vesz alapigét. A X. beszéd szójátékra alapított partitioja tetszős lehet sokak előtt, de én úgy vélem, hogy olyan erős egyéniséghez, mint Vásárhelyi méltatlan, s a mellett már idejét is multa. Az az eljárás sem találkozik tetszésemmel, melyet a XX, különben szép beszédnél látok, ahol a szerző megjegyzi, hogy a beszéd eredetileg bucsubeszédnek iratott, de az alkalmi részek elhagyásával közönségesnek is használható. Aut, aut. Chaméleon beszédet egy olyan nyomon járó, gondolatgazdag szónok, mint Vásárhelyi nem írhat. Ilyen hibás szokásnak, külső okokból, mondjuk a használhatóság kedvéért, nem szabad hódolni. Úgy látom, hogy a XX. beszédben az exegeta egy tetszetős ötletért botlik meg. A tékozló fiu példázatát veszi fel a szerző alapigéül. Bizonyosan nagyon jól tudja, a mit Luk. XV. 2. v. is világosan kifejez, hogy e parabolát Jézus az elbukott, de újra fölemelkedett s megtért bűnösökre mondotta. Más esetre tehát a biblia elesavarása nélkül nem alkalmazható. S mégis Vásárhelyi a kivándorlók ellen használja fel, s azt mondja ki főtételül, hogy e példázatból az a felfogás tűnik szemünkbe, hogy az *emberi jog fegyverzetében elesetteket támogatthatja a szeretet.* Ez egyfelől homályos, nehezen érthető, másfelől meg ellenkezik a bibliai értelemmel.

Ha már benne vagyok, hadd jelentsem még ki,

hogy a téli alkalomra irt, Flammariónból és Bodnár Zsigmodtól vett idézetekkel megrakott XXIV. beszédet a magam részéről teljesen elhibázottnak tartom. Itéletem igazolásául felhozom először is, hogy a beszédnek két textusa van (Ján. XVIII. 18. Jel. X. 5—6.) A főtétel és partitio ez: „Nincs valóságos és tökéletes hideg mivel a föld színén semmi sincs tökéletes. Alapjában hát nincs hideg, csak az emberi nem fájlódik a föld színén. Csalódásunk abból származik, hogy I. a hideg általános jellegűnek és természetesnek tetszik; II. a melegség pedig csak részlegesnek és mesterségesnek látszik. Voltaképpen pedig egyik sem olyan, amilyennek feltűnik.“ Ebből a magas phisikai tónusból beszél aztán szerző mindvégig. Szószékbe az ilyen értekezés egyáltalában nem való.

Még csak azt említem meg, hogy a IV. beszédben én a prófétáknak nem a *szegletességét* emeltem volna ki, a mely bizony sohasem követendő tulajdonság akárhogy dicsérjük is, hanem igenis a prófétai, manapság papi nemes önértetet, állhatatosságot, a hatalmasok előtt való meg nem hunyászkodást, a sohasem hízogó természetet állítottam volna követendő példaul s azt hiszem, közelebb jártam volna az Elizeus jelleméhez.

Ennyit röviden a beszédekről. Magas mértéket vettem, mert Vásárhelyit lehet azzal mérni. Ha egyben másban hibáztatok is, egészben véve értékes kötetét a legszivesebben üdvözlöm és ajánlom a lelkészeknek.

S. Szabó József.

„**Mustármag**“ cím alatt új keresztyén női lap indul meg október 1-én Budapesten, Vargha Gyuláné szerkesztésében, a ki eddig az „Olajág“-nak a Lorántfy Zsuzsanna egyesület lapjának volt a szerkesztője. Mindazt a gondot és szeretetet, melyet a szerkesztő eddig az Olajágra fordított, átkarja vinni a „Mustármag“-ra is. A lap egyedüli célja: közelebb vinni a lelkeket a Krisztushoz s a Krisztust az emberi lelkekhez.

Ez az a mire mindnyajunknak legfőbb szükségünk van ebben a világban, melyben csak úgy tombol a bűn, a hitetlenség, a léha világias szellem, s hol még a tisztább, nemesebb lelkeken is oly könnyen erőt vesz a közöny hitük és egyházuk iránt. Reámutatni e bajokra s egyuttal bátor határozottsággal, vállást tenni a Krisztusról, mind e bajok nagy orvosáról, állást foglalni Ő mellette, Hozzá hivatni a lelkeket, hogy Ő nála gyógyulást találjanak, s az Ő nevében és erejében munkálkodni is kívánjanak egyházuk, nemzetük, embertársaik javára, ez az a feladat, melyet a „Mustármag“ szerkesztője maga elébe tűzött. Ezt a célt fogja szolgálni az evangéliom hirdetésével a keresztyén szeretet-munkáknak, különösen a női szeretet-munkáknak ismertetésével, a hazánkban mutatkozó evangéliomi mozgalmak feltüntetésével. A lap 16 oldalnyi terjedelemben havonként fog megjelenni s előfizetési ára egy évre 2 (kettő) korona, mely összegért tíz számat kapnak az olvasók, mert a lap a két nyári hónapban szünetel. A szerkesztő egyuttal laptulajdonos is, de a lap összes tiszta jövedelme *belmissziói célokra fog fordíttatni* különösen a Bethánia egyesület által felölelt munkáknak (keresztyén szövetségek, diakonisszaügy, bibliaterjesztés, evangéliomi lapok és iratok terjesztése) előmozdítására. Az első évfolyam 1903. okt.-tól 1904. dec.-ig tart s így kivételesen 13 számból fog állani s előfizetési ára is kivételesen 2 k. 60 fill., felévre (hét számmra) 1 kor. 30 fill. A következő évfolyamok mindig jan.-tól dec.-ig fognak tartani. Elő-

fizetéseket az első évfolyamra már a nyár folytán is elfogad: a „*Mustármag*“ szerkesztősége Budapesten, IX. Kálvin-tér 7. szám.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Személyi hir.** Főtiszteletű püspökünk e napokban elhagyva alsókétkedi üdülő helyét, a családi rokonság körében, a szabolcsvármegyei Döghe községben időzik. Augusztus hó végén Máramaroszigeten lesz és elnökölni fog az egyházkerületi értekezleten.

— **Püspöki körlevél.** A szegény iskolás gyermekek gondozása érdekében a püspöki hivatal a következő körlevelet intézte az esperesi hivatalokhoz: A vallás- és közoktatási miniszter ur, az iskolát távolabbról látogató szegény gyermekek délebbdel ellátása érdekében, társadalmi akció megindítására hívta fel egyh. kerületünket. Ez évi 26. sz. végzésében kötelességemmel tette kerületünk, hogy keressék meg az esperesi hivatalokat, ily irányu intézkedések tételére. Maga az idézett végzés némi tájékoztatást is nyújt e dolog kivételének módjára nézve; de egyszersmind rámutat arra is, hogy a szegény gyermekeknek első sorban téli ruhával való ellátása lenne eszközendő, mert csak így lehet remélni, hogy iskolába feljarjanak. Midőn ez irányban a felhívást megteszem, s kérem a ntiszt. esperes urakat, hogy az idézett végzés értelmében tegyenek intézkedést, — azon meggyőződésnek adok kifejezést, hogy az itt-ott felmerülő nehézségeket legyőznünk sikerülni fog. Ez igaz krisztusi szeretetből való munka nem új dolog nagyon sok egyházunkban. Lelkipásztoraink java része a pártusák helyett a szociális mozgalmakat ily irányba terelte már, meg léven győződve a felől, hogy csakis akkor, ha a társadalom minden tagja résztvesz egymás terhének hordozásában, — áll be az a társadalmi harmonia, melytől a gazdagok és szegények, az erősek és gyengék, szerencsések és szerencsetlenek együtt működése függ. A kivétel módozataira nézve nem szándékozom iranyt adni. Mindazáltal helyesnek látnám, ha a ntiszt. esperes urak, az idézett egyh.-kerületi végzésre hivatkozással, az ügy tárgyalására s javaslatételre hívnák fel a presbyteriumokat s e véleményeket, ezen felhívásom kapcsolatában, tárgyalatnák ez évi őszi közgyűléseiken s a hozando határozatok értelmében tennének hozzám jelentést a foganatosítás módozata felől. Felhívom a ntiszt. esperes urak figyelmét a 119. sz. végzésre is, melyben ugyancsak a vall. és közokt. miniszter leirata alapján, az alkoholizmus pusztító hatása, veszedelmes terjedése elleni actiora hivatunk fel. Tegyenek meg ez irányban is minden lehető a ntiszt. urak, hogy lekipásztortársaink, tanáraink, tanítóink, karöltve a presbyteriumokkal, — hivatalos ügykörükben, a magán érintkezés terén esetleg ily célra alakítandó egyesületek alkotása útján, az alkoholizmus pusztító hatásának eleje vétessek. — Ugyancsak a püspöki hivatal a lelkészképeségi vizsgákra vonatkozólag értesítette az esperesi hivatalokat, hogy a lelkészképeségi vizsgák idejéül f. évi szeptember hó 14—17. napjait tűzte ki. A vizsgálattevő atyafiak szept. 14-én d. u. 4 órakor jelentkezzenek a püspöki hivatalban és pedig: az első vizsgát tevők leckeönyveikkel és végbizonyítványaikkal. A vizsga tárgyait képező tudományok köréből szabadon választott témáról otthon készített tudományos dolgozataikat f. évi szeptember 1-ső napjaig küldjék be a püspöki hivatalhoz, mellékelvén ehez a theologiai tanfolyam hallgatása alatt készített írásbeli

munkáikat is. A második vizsgát tevők: a) egyházi beszédet irjanak I. Korinth. I. rész 23—24. versek alapján. b) Káté magyarázatot készítsenek XI. Urnap XXIX., XXX. kérdésekről. Az egyházi beszéd elő- és utóimával készítendő. E vizsgát tevők dolgozataikat és esperesileg megerősített szolgálati bizonyítványaikat szintén szeptember 1-ig terjesszék be.

— **Az „Alkotmány“ Achilles-sarka.** Az ultramontan klerikális sajtó organumainak s azok között éppen specialiter az „Alkotmány“-nak igen sokszor volt alkalmunk lapunkban egyszer másszor jól a körmére ütni. De ezekre az „Alkotmány“ bizonyára vereségének tudatában egyetlen egyszer sem reagált. A július 28-iki számban azonban megjön a hangja (egészen az ő hangja!) s szokott kenetteljes írómodorában reflektál az Apponyi-féle parentálásra elmondott észrevételeinkre. *Fényesnek* deklarálván a szóban levő parentálást, a következő súlyos argumentumokat sorolja föl elvi kifogásunk ellen um: „szemérmetlenkedik“ (már t. i. a D. Pr. L.), „korlátoltságában neki rugaszkodik“, „így bolondul“, „fanatikus butaság“. Ime, a „fényes beszédőtől“ — a mint látom, a klerikális ujság egészen *megvakult* és *nekivadult*. Ennek hatása alatt még vezércikket is irt éppen a július 28-iki számban az önmagán foganatosított észlelés alapján az „*agylágyulásról*“. Ugy járt a tisztelt ujság, mint az egykori részeg orvos, a ki a páense ütere helyett a maga pulsusát tapogatta. Csak annyi mondanivalónk van az egészre, hogy a neveletlenség szótárából szedett kitételek nem érvek, de használatjára jellemzők. A római pápa pax-a legyen vele.

— **Templomrenoválás.** Az ákosi (szilágyszolnoki egyházmegye) egyházközség régi templomát és tornyát mint műemléket, országos segítelevéllel teljesen renoválták. A megújított épület ünnepélyes használatba vétele dr. Bartók György erdélyi püspök s több más notabilitás jelenlétében augusztus hó 9-én lesz. Az ünnepélyre szerkesztőségünk is vett meghívást. Ha körülményeink engedik: részt veszünk a jó ákosiak örömmünnepélyében.

— **Alapítványbefizetés.** Megemlékeztünk volt lapunkban arról, hogy özv. Tisza Kálmáné 4000 koronás alapítványt tett theológusok tápintézeti ellátásának céljára. Most azt jelezhetjük, hogy az alapítványi összeget a nemes lelkű alapító főiskolánk pénztárához be is küldte és így jövedelmének felhasználása nem sokára kezdetét veheti. Ujabbán is halás elismerésünket fejezzük ki a nemes célu alapítványért.

— **Ösztöndíjak tudományos tanulmányokra.** Dr. Szeremley Béla, főiskolánk ifju jeles tanára, a budapesti tud. egyetem bölesészeti karának ajánlata folytán megnyerte a Palló András és dr. Palló Sándor féle alapítvány 1200 koronás ösztöndíját, melyet a soproni ág. evang. egyház kezel. Dr. Szeremley Béla Németség egyetemem egy évet szándékozik tölteni melyre egyházi főhatóságunknál ki is eszközölte már az engedélyt. Sajnálni lehet, hogy főiskolánk ezuttal nem volt abban a kedvező helyzetben, hogy a tanulmányi év alatt legalább a helyettesítés költségeit hordozhatta volna, ugy, a mint az az előző évben egyik szintén jeles gymnasiumi tanárunk művészi célu tanulmányutjának idejére ki volt módolva. Így dr. Szeremley a tanulmányozás költségeinek hordozásában a helyettesítés költségén kívül egészen önerejére lett volna e segély nélkül utalva, annál inkább, mert a főiskolai Nagy József-féle 1000 koronás ösztöndíjat külföldi utazásra a ma egy heti bizottsági gyűlés dr. Kérészy Zoltán jogakadémiai tanárnak ítélte oda. Sok szerencsét kívánunk mind a két törekvő tanár útjára.

— **Toronygombfeltétel.** Lélekemelő és minden tekintetben impozáns egyházi ünnepély folyt le f. év június 12-én a beregmezei Déda községben. Sok századok viharát kiállított állítólag 1300-ban épült templomát és tornyát renováltatván, e napon tették fel ünnepélyesen a diszesen kiállított, a toronynak igen szép díszét képező toronygombot kakassal és csillaggal ellátva. Mondhatom, hogy ezen vegyes felekezeti község e napon zászlódíszit öltött magára és a másfelekezeti legnagyobb részben gör. kath. lakosok együtt örültek és együtt ünnepeltek az ev. reform. egyház tagjaival, — együtt örvendeztek, hogy ezen kisdud virágzó község lakosainak megengedte Isten, hogy a régi óhajlásuknak, rozzant templomuk és tornyuk ujja alakításának ünnepnapja elérkezzék. A toronygomb feltételénél diszesen felállított magaslaton a soha fáradságot nem ösmerő és az egyházaknak kis és nagy gondját egyaránt szíven viselő egyházmegye esperese Sütő Kalmán mondott igen szép költői szárnyalású imát. Az esperes buzgó imádsága után helybeli lelkész Láncey Béla tartott ezen alkalomra igen szépen kidolgozott egyházi beszédet, a mely után az ünnepélyen részt vett nagyszámu gyülekezet ajkaira önkénytelen jött a magyarnak legszebb imádsága „Isten áld meg a magyart.” Ezek után egyházmegyénk tanácsbírája Varga Sándor megyei főügyész ur a megyének ékes szónoka tartott magas szárnyalású beszédet. Az ünnepély bevégezése után a diszesen elkészített fedett helyiségben társas vacsora következett. Tudom, hogy e szép ünnepély sok évekig emlékében fog maradni nemcsak a dédai lakosoknak, de általában mindazoknak, a kik ott voltak, abban részt vettek. Te pedig ösök hamvaitól körülvelt torony! hirdesd sok századokig még a szeretetet, hirdesd, hogy az egyetértés virágoztatja fel az egyházakat, ez az egyetértés öltöztetett ki most is viseltes, és sok századok óta por lepte ruhából, a te falaid között pedig templom, hangozzék örökre a magyar szó, és az evangéliumnak tiszta és világos hirdetése a reformatus vallásnak soha el nem sötétülhető igéi. *Láncey József.*

— **Felsővégesi figyelmébe.** Néhány sorban foglaljuk össze e helyen a mult számban megjelent „*Alljunk résen*” c. cikkére vonatkozólag mondanivalónkat. Két megnyilatkozó esetét említi fel: egy elemi iskolai tanító és egy egyházkerületbeli gymn. vallástanár részéről az egyháziatlan érületnek, sőt az utóbbi esetben hivatalos functió, tanítás közben az egyháziatlan szellemű eljárásnak. Neveket nem emlit. Kérjük ezutánra, hogy ily kényes természetű ügyben nevezze néven a hibást. Főleg az utóbbi esetre tekintve, akaratlanul is gyanúsításnak szolgáltatva ki az egyházkerület tanintézetének e téren működő többi munkásait. Hogy mi a száraz való a vallástanár esetében? — kiderítik az egyházi fórumok, ha az ügy cikkirő szerint ezek útján esakugyan tárgyalva lesz. Ha a hivatalos eljárás megtörténte előtt a priori cikkirő szavára valósnak vennők is állítását — ezt tennünk pedig nem szabad, — még ez esetben *sem tartjuk helyén valónak név nélkül lap útján a megtörténteknek nyilvánosságra hozatalát.* Még pedig azért nem, mert ugyis könnyen hajlandók egy esetből himet varni következtetni az emberek, pedig „egy fecske nem csinál nyarat.” Hígyje meg cikkirő! bántó a kerületbeli vallástanárookra vonatkozólag e kitétele: Az egyházkerületi gymn. felügyelő „a vallástalanságra hajló vallástanárok ellen a legszigorubbán lépjen fel.” Önérettel kérdezhetik e kitétel által bántottak: *kire, vagy kikre vonatkozik ez?* Ha akár egy egyén, akár egyesek részéről hivatalos

ténykedés, vagy magánéletükre vonatkozólag tud egyházi törvények, vagy a tisztesség és becsület szabályaiba ütközöt, miért vem viszi hivatalos fórumok, vagy — ha éppen úgy tetszik — lap útján a nagy világ elé? De mindig konkrét esetet nevekkel és ne általánosítson! Megszívlelésül ajánljuk mindezeket! *Figyelmező.**

— **Tanári kinevezés.** A máramarosszigeti főgymnasium fizikai tanszékére a fentartó testület, illetve főgymnasiumi igazgatóság által első helyen ajánlott Kakasi Gyulát nevezte ki a vallás- és közoktatásügyi minister rendes tanáru.

— **Halálozás.** Súlyos vesztesége van a zilahi gyülekezetnek: egyik lelképásztora, a még ifju Szilágyi László, kinek működéséhez sok szép remény füződött, július 27-én meghalt. Öszintén résztveszünk ugy a család, a kiterjedt rokonság, mint a zilahi derek egyház fájdalmába. A gyászjelentőből közöljük az alábbiakat: Alulírottak szívök legmélyebb fájdalommal tudatják, hogy a gyöngéden szerető ellettárs, szerető édes apa, engedelmes gyermek, jó rokon *Szilágyi László* a zilahi ev. ref. egyház egyik rendes lelképásztora folyó évi július hó 27-én reggeli 3 óraker élete 36-ik, igazán boldog házasságának 3-ik évében hosszas szenvedés után megszűnt élni. Drága halottunk hült tetemei folyó hó 29-én délután 4 óraker a templomban tartandó gyászszertatás után fognak örök nyugalomra helyeztetni. Adás és béke lengjen porai fölött! Zilah, 1903. július 27-én. Özv. Szilágyi Lászlóné sz. Molnár Róza, mint bánatos neje; Rózsika, mint gyermeke. Szilágyi Bénéámin és neje Péterfi Teréz, mint bánatos szüök. Molnár Miklós és neje Láposi Róza, mint após, illetőleg anyós; Özv. Pálffy Györgyné sz. Molnár Ida, mint sógornő; Molnár Béla, mint sógor.

Szerkesztői üzenet.

L. J. D.—a. Élettelen dolgokat akarni megkeresztelni, dogma ellenes. A különben magvas beszéd egy pár kitétele ehez képest módosult. No meg politizálni sem kívánunk. Verset közölni pedig elvünk ellen van. Ha az idő engedné, külön levelet szeretnék írni. De nem futja. Szives üdvözet! — **Egy jelen volt** talán *Nagydoboson*. Köszönettel s örömmel vettük az értesítést. De — mivel a kézírást nem ösmertük fel, kérjük, legyen szives a t. jelen volt megnevezni magát a szerkesztőségnek. Azért maradhat inkognitó.

Tartalomjegyzék: Egyházkerületi értekezletünk Máramarosszigeten. Alföldi. — Tárca: Vargha Sándor egyházmegyei világi tanácsbíró beszéde 1903. jul. 12-én a dédai egyháznak gombfeltétele ünnepélyén. — A törvénytervezet adóreformja. Dr. Baltazár Dezső. — Lelkésztársainak. Szalay József. — Irodalom. — Különfélek.

Felelős szerkesztő: ERŐSS LAJOS.

Pályásat.

A hajduböszörményi ev. ref. egyház pályázatot hirdet egyik *segédlelkészi állására.*

Fizetés: 1200 korona, egyházi pénztárból évnegyedenként előre fizetve, továbbá 120 korona lakbér, szintén egyházi pénztárból évnegyedenként előre fizetve.

Kötelesség: a Kossuth-téri templomban az ottani rendes lelkésszel felváltva minden második héten az összes lelkészi szolgálatok tel-

* A közlemény írója kíséző levelében szavatosságot vállalt a tartalomért. Egyébként — az ügy hivatalos elbánás alatt áll s akkor a nyilvánosság előtt megjelenni szokott egyh. megyei vagy egyházkerületi jvkvek. szolgálnak a nevekkel is. Szerk.

jesítése ; továbbá iskolaszéki elnök mellett irodai teendők végzése s a nyert utasítás végrehajtása ; rendes lelkészek akadályoztatások esetén pedig azoknak helyettesítése.

Az állomás egy évre töltetik be s három havi kölcsönös felmondási idő előre kikötetik.

Állomás szeptember hó 25-én elfoglalandó.

Pályázati kérvények augusztus hó 20-ig alulirothoz adandók be.

Hajduböszörmény, 1903. július hó 30.

Szolnoky Gersson
ref. lelkész.

1-2

Pályásat,

a nagyecsed-i kántor-organista tanítóságra.

Fizetés : 1200 kor. készpénz, előre fizetve, stola (circa 200 kor.) lakás kerttel s melléképületekkel.

Kötelesség : kántori s organistai teendők végzése s ez idő szerint III—VI. osztály tanítása (40 tanuló). Pályázatok felszerelve alulirothoz aug. 9-ig beadandók s a meghívottak próbaorganázása aug. 16-ikán leend. Állás szept. 1-én elfoglalandó. Nagyecsed, Szatmár m.

Berey József
ev. ref. lelkész.

P Á L Y Á Z A T

amerikai magyar ref. lelkészi állásokra.

Rev. Dr. T. J. Barkley, az egyesült államokbeli ref. egyház belmissziói bizottságának a titkára, ezen bizottság július első napjain tartott gyűlésének hatá-

rozatából megbizta és fölhatalmazta alólírottat, hogy az üresedésben levő phoenixvillei, Pa. és perthamboyi, N. J. magyar ref. lelkészi állásokat magyarországi ref. lelkészekkel lehető legrövidebb idő alatt betöltse. Ezen megbizás és fölhatalmazás következtében a nevezett lelkészi állásokra ezennel pályázatot hirdetek.

1. *Phoenixville város Pennsylvania államban, Philadelphia közelében.* Jövedelem : készpénz fizetés évente 840 dollár és lakás ; ezen kívül stola (keresztelés 2 dollár, esketés 5 dollár, temetés 5 dollár) és az anyaegyházhoz tartozó nagy kiterjedésű missziói kör területén, istenítiszteletek alkalmával befolyó perselypénz. Összes jövedelem 1200—1300 dollárra van értékelve.

2. *Peth Amboy város New Jersey államban, New-York közelében.*

Jövedelem : készpénzben évente 600 dollár, ezenkívül stola (fenti díjazás szerint) és ezen körlelkészséghez tartozó 7 (hét) társegyház gondozásáért külön megállapított havi fizetés. Összes jövedelem 1300—1400 dollárra van értékelve.

3. Teendők : a rendes lelkészi teendők végzése.

4. Egy dollár 5 koronának felel meg.

5. A megválasztott lelkészek mindegyikének ha nőtlen, 100—100 dollárt, ha pedig családos, 150-150 dollár utiköltséget küldök.

6. Pályázati kérvények keresztlevél és szolgálati bizonyítványok másolatával e címre küldendők : Rev. Z. Kuthy, 121. Seventh Street, New York, U. S. A.

7. A megválasztandó lelkészeknek a szept. 29-én Hamburgból induló Deutschland nevű gyorshajóval kell jönniök ; e hajón jönnek Kuthy Elemér derecskei, Bihar m. s. lelkész és Nánássy Lajos s. lelkész, jelenleg baseli theologus urak is, ittteni lelkészi állásuk elfoglalására. New-York, július 7. 1903.

Kuthy Zoltán,
new-yorki ref. lelkész.

A nyári idény alkalmából

Ruháinkat

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

férfi fiu és gyermek ruha áruházában szerezzük be.

Legmegbízhatóbb bevásárlási forrás

Debreczen, Főtér, a magy. kir. postával szemben.

Alapított 1845-ben.